

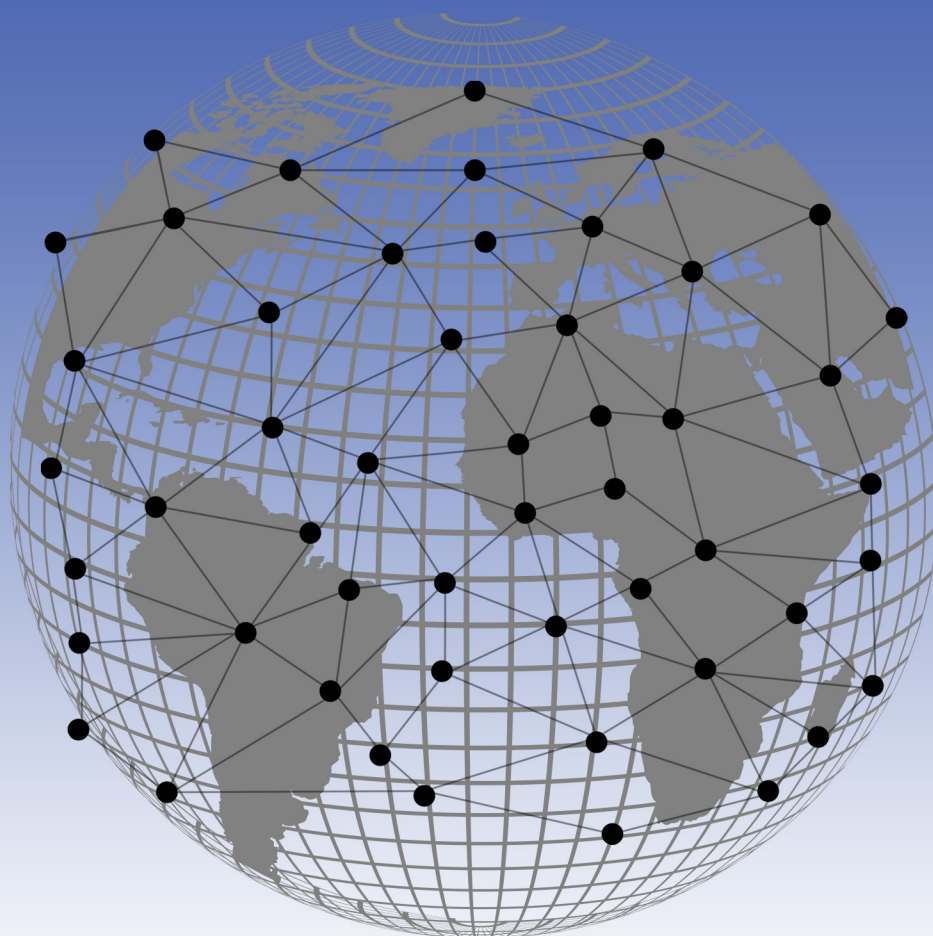

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره صد و ده)

در این شماره می‌خوانید:

- توافق تجاری چین و آمریکا
- اروپا خواستار قطع واردات گاز از روسیه شد
- رشد عربستان در نیمه‌های
- توافق‌نامه جامع تجاری بریتانیا و کشورهای خلیج فارس
- رشد چشمگیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در عراق

خرداد ۱۴۰۴

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره صد و ده)

مدیریت دیپلماسی اقتصادی و آینده‌پژوهی

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۴

واژه‌های کلیدی: توافق تجاری، گاز طبیعی مایع، مس، نیمه هادی، خاورمیانه، تعرفه‌های گسترده

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۳	تحولات منطقه‌ای
۲۵	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

اتحادیه اروپا خواستار توافق تجاری جامع با آمریکا؛ نارضایتی از توافق واشنگتن - لندن

در میانه تحولات نوظهور در نظام تجاری بین‌الملل، اتحادیه اروپا به صورت جدی در پی دستیابی به توافقی جامع و بلندپروازانه با ایالات متحده آمریکاست؛ توافقی که به گفته مقامات اروپایی، باید بسیار فراگیرتر و اثربخش‌تر از توافق‌های اخیر آمریکا با بریتانیا و چین باشد.

مقامات تجاری اتحادیه اروپا آشکارا نارضایتی خود را از محدود بودن توافق اخیر میان بریتانیا و آمریکا ابراز کرده‌اند. این توافق با وجود مذاکرات طولانی‌مدت، همچنان شامل حفظ تعرفه‌های گسترده ۱۰ درصدی بر صادرات بریتانیاست و از منظر اروپایی‌ها نمونه‌ای ناقص از یک همکاری تجاری سازنده به شمار می‌رود. آنان تاکید دارند که توافق با ایالات متحده باید فراتر از حذف تعرفه‌های پایه‌ای پیش‌برود و حوزه‌هایی چون همگرایی مقرراتی، تجارت دیجیتال و تضمین متقابل سرمایه‌گذاری را نیز در بر گیرد.

اتحادیه اروپا بر این باور است که اکنون زمان آن فرا رسیده است تا با ایالات متحده نه فقط یک توافق تعرفه‌ای، بلکه چارچوبی جامع برای روابط اقتصادی پایدار و دوجانبه ایجاد شود؛ چارچوبی که منافع بلندمدت هر دو طرف را در ابعاد مالی، فناوری، زیست‌محیطی و صنعتی در بر بگیرد. این رویکرد بازتابی از نگاه راهبردی‌تر اروپا به تجارت فرآتلانتیک است و در تقابل با مدل‌های فعلی توافقات تجاری دوجانبه آمریکا با سایر کشورها قرار دارد.

با این حال، مقامات آمریکایی نسبت به روند کند مذاکرات با اتحادیه اروپا ابراز نارضایتی کرده‌اند و می‌گویند که اروپا در مقایسه با دیگر شرکای تجاری آمریکا از جمله کشورهای آسیایی، با تاخیر وارد مرحله عملیاتی گفت‌وگوها شده است. با وجود این انتقادات، طرف اروپایی تاکید دارد که «توافق سریع» اولویت نیست و آنچه اهمیت دارد «توافقی عادلانه، پایدار و متوازن» است. به همین دلیل، اتحادیه اروپا از فشارهای زمان‌محور واشنگتن استقبال نمی‌کند و در عوض، بر تثبیت اصول بنیادین در همکاری اقتصادی آینده پافشاری می‌کند.

اکنون، توافقی موقت میان دو طرف برقرار است که برای مدت ۹۰ روز برخی اقدامات تنبیهی آمریکا را به حالت تعلیق درآورده و فرصتی برای تداوم مذاکرات فراهم کرده است. با این حال، اتحادیه اروپا هشدار داده است که در صورت عدم پیشرفت معنادار تا پایان این دوره، فهرست اقدامات متقابل آماده

اجرای فوری خواهد بود. این فهرست شامل اعمال تعرفه‌های مقابله‌ای بر کالاهای صادراتی ایالات متحده است و می‌تواند تنش‌های تجاری فراآتلانتیک را وارد مرحله‌ای جدید کند.

در مجموع، موضع اتحادیه اروپا بیانگر عزم جدی این بلوک برای تحقق توافقی چندلایه و فراگیر با ایالات متحده است؛ توافقی که نه تنها بر کاهش تعرفه‌ها تمرکز دارد، بلکه در پی طراحی معماری نوینی برای روابط اقتصادی میان دو قطب بزرگ تجارت جهانی است. این رویکرد همچنین نشانه‌ای از نگرانی اروپا نسبت به روندهای حمایت‌گرایانه در سیاست‌های تجاری آمریکا و تلاش این اتحادیه برای حفظ جایگاه خود به عنوان بازیگری مستقل و موثر در عرصه تجارت بین‌الملل است.

توافق تجاری چین و آمریکا: ابعاد و آثار

توافق تجاری ایالات متحده و چین در ماه مه ۲۰۲۵ که در بحبوحه تنش‌های فزاینده میان دو کشور حاصل شد، نشانه‌ای از تغییری مهم - هرچند احتمالاً موقتی - در روابط تجاری این دو قدرت بزرگ اقتصادی است. پس از دوره‌ای از تشدید جنگ تعرفه‌ها که در اوایل سال ۲۰۲۵ به اوج خود رسید، دو کشور بر سر یک آتش‌بس ۹۰ روزه که شامل کاهش قابل توجه عوارض بود به توافق رسیدند. این توافق در جریان مذاکرات سطح بالا در ژنو و با هدف کاهش تنش‌ها و فراهم کردن بستری برای گفت‌وگوهای بیشتر به منظور دستیابی به راه‌حلی پایدارتر منعقد شد.

ابعاد کلیدی این توافق به شرح زیر قابل دسته‌بندی است:

• کاهش متقابل تعرفه‌ها:

هسته اصلی توافق شامل کاهش متقابل تعرفه‌های گمرکی اضافی تعیین شده از سوی هر دو کشور است:

- ایالات متحده پذیرفت نرخ تعرفه خود بر کالاهای چینی را از ۱۴۵٪ به ۳۰٪ کاهش دهد که کاهش چشمگیری معادل ۱۱۵ واحد درصدی به شمار می‌رود. این کاهش به تعرفه‌هایی مربوط می‌شود که طبق فرمان اجرایی شماره ۱۴۲۵۷ در ۲ آوریل ۲۰۲۵ وضع شده بود و بر افزایش جهانی نرخ تعرفه پایه دلالت داشت.

- در مقابل، چین نیز نرخ تعرفه خود بر کالاهای وارداتی از آمریکا را از ۱۲۵٪ به ۱۰٪ کاهش داد؛ کاهشی معادل همان ۱۱۵ واحد درصد، مطابق با اطلاعیه شماره ۴ سال ۲۰۲۵ کمیسیون

تعرفه‌های گمرکی شورای دولتی چین.

• مدت زمان کاهش تعرفه‌ها:

کاهش‌های فوق به صورت موقتی و برای یک بازه اولیه ۹۰ روزه از تاریخ ۱۴ مه ۲۰۲۵ اجرایی می‌شود. این مدت زمان به عنوان فرصتی برای آغاز مذاکرات عمیق‌تر و ساختاری در نظر گرفته شده است.

• تعلیق اقدامات مقابله‌ای غیرتعرفه‌ای:

در قالب این توافق، چین متعهد شد تدابیر غیرتعرفه‌ای خود علیه آمریکا را که از ۲ آوریل ۲۰۲۵ اعمال شده بود، به حالت تعلیق درآورد یا لغو کند. این تدابیر عمدتاً شامل محدودیت‌های صادرات مواد معدنی کمیاب می‌شد که برای صنایع پیشرفته از اهمیت بالایی برخوردارند.

• استثنایها:

با وجود این توافق، برخی از تعرفه‌ها و محدودیت‌ها همچنان به قوت خود باقی‌اند. به طور مشخص، تعرفه ۲۵ درصدی آمریکا بر خودروهای وارداتی و قطعات مربوطه، همچنین تعرفه‌های اعمال شده بر فولاد، آلومینیوم و مواد شیمیایی مرتبط با فنتانیل از این کاهش اولیه مستثنا شده‌اند. علاوه بر این، تحقیقات در خصوص تعرفه‌های مرتبط با نیمه‌رساناها، مس، مواد معدنی حیاتی، چوب، الوار و کامیون‌ها همچنان ادامه دارد.

• سازوکار مذاکرات آتی:

توافق مزبور چارچوبی برای تداوم مذاکرات میان طرفین ایجاد کرده است. مذاکرات سطح بالا میان معاون نخست‌وزیر چین و نماینده تجاری ایالات متحده (USTR) برنامه‌ریزی شده است و قرار است به صورت چرخشی در چین، ایالات متحده یا کشورهای ثالث برگزار شود. همچنین، پیش‌بینی شده است که مشورت‌های فنی و کارشناسی نیز در سطوح پایین‌تر صورت گیرد.

• تعهد زمانی برای اجرای کاهش تعرفه‌ها:

دو کشور متعهد شده‌اند کاهش‌های تعرفه‌ای پیش‌بینی شده را تا چهارشنبه، ۱۴ مه ۲۰۲۵ به طور کامل اجرا کنند. به عبارت دیگر، توافق یادشده از ۱۴ مه آغاز شده و به مدت ۹۰ روز اعتبار خواهد داشت.

پیامدهای توافق تجاری ایالات متحده و چین در ماه مه ۲۰۲۵ را می‌توان در چند دسته اصلی طبقه‌بندی کرد:

- تاثیر بر جریان‌های تجاری:

انتظار می‌رود کاهش شدید تعرفه‌ها تاثیری فوری بر جریان‌های تجاری میان دو کشور داشته باشد. کاهش عوارض وارداتی، موجب مقرون‌به‌صرفه‌تر شدن کالاها برای مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان می‌شود و احتمالاً به احیای حجم تجارت فرامرزی می‌انجامد؛ تجارتی که در پی تشدید تعرفه‌ها کاهش قابل توجهی یافته بود.

- تعدیل در زنجیره‌های تامین:

شرکت‌هایی که پیش‌تر به دلیل افزایش هزینه‌ها ناگزیر به بازآرایی زنجیره‌های تامین خود، یافتن منابع جایگزین یا تعویق واردات شده بودند، اکنون ممکن است راهبردهای خود را بازبینی کنند. با این حال، موقتی بودن توافق همچنان نوعی عدم قطعیت برای برنامه‌ریزی‌های بلندمدت ایجاد می‌کند.

- کاهش فشارهای تورمی:

پیش‌بینی می‌شود که کاهش تعرفه‌ها با کاهش هزینه‌های واردات، به ویژه برای مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان آمریکایی، به کاهش فشارهای تورمی در ایالات متحده بینجامد.

- واکنش بازارهای مالی:

بازارهای مالی نسبت به این توافق واکنش مثبتی نشان دادند؛ به گونه‌ای که شاخص‌های بورس در هر دو کشور ایالات متحده و چین افزایش یافت. این رشد بازتابی از افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران در پی کاهش موقت تنش‌های تجاری است.

- آثار بخشی (صنعت‌محور):

برخی بخش‌ها به طور قابل توجهی از کاهش تعرفه‌ها منتفع خواهند شد؛ از جمله صنعت کفش و پوشاک، خرده‌فروشی و احتمالاً گردشگری، چراکه کاهش هزینه‌ها می‌تواند به تحریک تقاضا منجر شود. در مقابل، بخش‌هایی مانند خودروسازی و فولاد همچنان با موانع تعرفه‌ای قابل توجهی مواجه‌اند و از توافق فعلی بهره‌ای نبرده‌اند.

● ملاحظات راهبردی:

اگرچه این توافق فرصتی موقت برای کاهش تنش‌ها فراهم می‌کند، اما مسائل راهبردی بنیادین در روابط دو کشور را برطرف نمی‌سازد. موضوعاتی همچون رقابت در فناوری‌های پیشرفته، مالکیت معنوی و دسترسی به بازار همچنان محل اختلاف‌اند. تعرفه‌های سنگینی که پیش از این اعمال شده بود، بازتابی از تلاش هدفمند ایالات متحده برای اعمال فشار بر چین در این زمینه‌هاست. در مقابل، تمایل چین به کاهش تعرفه‌ها نشان‌دهنده رویکردی عمل‌گرایانه با هدف تثبیت اقتصادی و مدیریت تنش‌هاست.

در مجموع، توافق تجاری ماه مه ۲۰۲۵ را می‌توان گامی مهم در مسیر کاهش تنش‌های کوتاه‌مدت تلقی کرد که فرصتی برای مذاکرات جامع‌تر فراهم می‌سازد. با این حال، ماهیت موقتی توافق و مستثنا بودن برخی بخش‌های کلیدی، تداوم نااطمینانی در روابط تجاری آمریکا و چین را نشان می‌دهد. کسب‌وکارها با دقت روند مذاکرات آتی در سطوح عالی را دنبال خواهند کرد تا روشن شود آیا این آتش‌بس موقت به یک چارچوب تجاری پایدار و چندجانبه بدل خواهد شد یا خیر. این توافق، پیچیدگی روزافزون تجارت بین‌الملل در قرن بیست‌ویکم را برجسته می‌سازد؛ جایی که منافع اقتصادی، به طور فزاینده‌ای با ملاحظات ژئوپلیتیک و راهبردی گره خورده‌اند.

اروپا در پی قطع کامل واردات گاز از روسیه

کمیسیون اروپا (EC) در حال پیشبرد طرح‌هایی برای ارائه پیشنهادی قانونی با هدف حذف کامل واردات گاز از روسیه - شامل گاز انتقالی از طریق خط لوله و گاز طبیعی مایع (LNG) - تا پایان سال ۲۰۲۷ است. این ابتکار بر تداوم تلاش‌های اتحادیه اروپا از زمان تشدید درگیری در اوکراین در سال ۲۰۲۲ برای کاهش وابستگی به روسیه، تأمین‌کننده پیشین اصلی انرژی این بلوک، استوار است.

اگرچه حجم واردات از روسیه به طور قابل توجهی کاهش یافته، اما این کشور همچنان از طریق خط لوله «ترک استریم» (با ظرفیت نزدیک به ۱۶ میلیارد مترمکعب در سال) و نیز از طریق صادرات LNG، گاز قابل توجهی را به اروپا ارسال می‌کند.

کمیسیون اروپا قصد دارد در ژوئن ۲۰۲۵ طرحی برای ممنوعیت امضای قراردادهای جدید گاز با روسیه و توقف خریدهای نقدی ارائه دهد؛ طرحی که احتمالاً تا پایان سال به اجرا گذاشته خواهد شد. در این چارچوب، حذف تدریجی قراردادهای بلندمدت موجود در زمینه انتقال گاز و LNG نیز تا

پایان سال ۲۰۲۷ پیش‌بینی شده است. این طرح به منزله قطع کامل روابط انرژی با روسیه خواهد بود و نسبت به تحریم‌های پیشین - که عمدتاً زغال‌سنگ و نفت را هدف قرار می‌دادند - گامی بسیار فراتر به شمار می‌آید.

با وجود کاهش شدید جریان گاز خط لوله‌ای از روسیه، واردات LNG از این کشور توسط اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۴ افزایش یافت. روسیه در این سال، ۱۷.۵٪ از نیاز LNG اروپا را تامین کرد و پس از ایالات متحده (با سهم ۴۵.۳ درصدی)، دومین تامین‌کننده بزرگ اروپا بود. فرانسه، اسپانیا و بلژیک ۸۵٪ از واردات LNG روسیه به اروپا را به خود اختصاص دادند. به طور کلی در سال ۲۰۲۴، واردات ترکیبی گاز و LNG از روسیه به اتحادیه اروپا رشدی ۱۹.۵ درصدی داشت، هرچند صادرات گاز روسیه از طریق خط لوله از سال ۲۰۲۲ به شدت کاهش یافته بود. حتی در سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۵، با وجود پایان ترانزیت از طریق اوکراین، صادرات گاز خط لوله‌ای روسیه از مسیر ترکیه به اروپا ۱۶٪ نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش یافت.

فشار برای ممنوعیت کامل واردات گاز از روسیه ناشی از تمایل اتحادیه اروپا به ارتقای امنیت انرژی، کاهش آسیب‌پذیری در برابر مخاطرات ژئوپلیتیکی و مقابله با دستکاری قیمتی از سوی روسیه است. همچنین، این اقدام با هدف کاهش درآمدهای انرژی روسیه صورت می‌گیرد که می‌تواند در تامین مالی جنگ در اوکراین مورد استفاده قرار گیرد.

تلاش‌های پیشین برای ممنوعیت واردات LNG از روسیه با مقاومت برخی کشورهای عضو مواجه شده و همین امر نشان‌دهنده شکاف‌های بالقوه درون اتحادیه است. تصویب چنین طرحی مستلزم اجماع میان کشورهای عضو و تایید پارلمان اروپا خواهد بود.

امکان‌سنجی این ممنوعیت، وابسته به توان اتحادیه اروپا در یافتن منابع جایگزین انرژی است. ظرفیت واردات LNG اتحادیه اروپا از سال ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۴ بیش از ۴۰٪ افزایش یافته و انتظار می‌رود رشد بیشتری نیز تجربه کند. در سه‌ماهه نخست ۲۰۲۵، اتحادیه اروپا ۸۰٪ از صادرات LNG ایالات متحده را جذب کرد. با این حال، این روند ممکن است وابستگی جدیدی به تامین‌کننده‌ای دیگر - یعنی ایالات متحده - ایجاد کند.

برخی از فعالان صنعت انرژی اروپا نسبت به افزایش احتمالی قیمت‌ها و تشدید بحران تولید در صورت قطع کامل دسترسی به گاز ارزان‌تر روسیه ابراز نگرانی کرده‌اند. از سوی دیگر، این ممنوعیت

می‌تواند از قدرت چانه‌زنی اتحادیه اروپا در مذاکرات تجاری با آمریکا بکاهد؛ جایی که بروکسل امیدوار است از واردات انرژی به عنوان اهرمی برای کاهش تعرفه‌های اعمال‌شده بر کالاهای اروپایی استفاده کند.

علاوه بر این، شرکت‌های اروپایی همچنان به قراردادهای بلندمدت با روسیه متعهد هستند و فسخ زودهنگام این قراردادها می‌تواند از نظر حقوقی و مالی دشوار و پرهزینه باشد. از این رو، نقشه راه پیشنهادی باید سازوکاری مشخص برای مدیریت این تعهدات و فراهم‌سازی زمینه برای خروج تدریجی فراهم کند. در این راستا، کمیسیون اروپا قصد دارد به شرکت‌های خصوصی اختیاراتی قانونی برای ترک بازار روسیه اعطا کند و امکان خاتمه زودهنگام قراردادها را فراهم آورد. این نقشه راه همچنین شامل برنامه‌هایی برای حذف تدریجی واردات اورانیوم روسی مورد استفاده در راکتورهای هسته‌ای با طراحی روسیه می‌شود.

در مجموع، ممنوعیت کامل واردات گاز از روسیه در صورت تبدیل شدن به قانون، یک چرخش راهبردی عمده با پیامدهایی فنی، اقتصادی و ژئوپلیتیکی خواهد بود. موفقیت این طرح، به توانایی اتحادیه اروپا در مدیریت اختلافات داخلی، تنوع‌بخشی به منابع انرژی، مهار آثار منفی اقتصادی و ارزیابی دقیق واکنش روسیه در بستر تحولات جهانی بستگی دارد.

بروکسل راه‌حلی برای تعرفه‌های ترامپ ارائه می‌دهد؛ افزایش خرید کالاهای آمریکایی

اتحادیه اروپا قصد دارد واردات کالاهای خود از ایالات متحده را به طور قابل توجهی افزایش دهد. به گفته ماروش شفچوویچ، کمیسر تجارت اروپا، این اقدام می‌تواند به این بلوک کمک کند تا از وضع تعرفه‌های وارداتی پیشنهادی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، جلوگیری کند. شفچوویچ اظهار داشت: «بر این باورم که می‌توان این مسئله را به سرعت و از طریق افزایش واردات گاز طبیعی مایع (LNG)، برخی محصولات کشاورزی نظیر سویا (Glycine max) که یکی از اقلام صادراتی کلیدی ایالات متحده است، یا سایر حوزه‌ها حل کرد.»

از منظر فنی، افزایش واردات LNG مستقیماً بر تراز تجاری انرژی تأثیر می‌گذارد. ایالات متحده اکنون به یکی از صادرکنندگان عمده LNG در جهان بدل شده و افزایش چشمگیر تقاضا از سوی اتحادیه اروپا می‌تواند کسری تراز تجاری کالاها را به‌طور معناداری کاهش دهد. به همین ترتیب، واردات بیشتر محصولات کشاورزی مانند سویا - که ارزش بازار جهانی آن به ده‌ها میلیارد دلار در سال

می‌رسد - می‌تواند به کاهش شکاف تجاری کمک کند.

با این حال، شفچووپیچ به روشنی اعلام کرد که اتحادیه اروپا تعرفه‌های فعلی ۱۰ درصدی بر کالاهای خود را راه‌حلی پایدار و بلندمدت نمی‌داند. او همچنین هشدار داد که دستیابی به توافقی که رضایت تمام کشورهای عضو و پارلمان اروپا را جلب کند، فرآیندی پیچیده و دشوار خواهد بود.

اوایل سال جاری، دولت ترامپ تعرفه‌ای ۲۰ درصدی بر کل کالاهای منشا اتحادیه اروپا و تعرفه‌ای ۲۵ درصدی بر تمام واردات خودرو (مطابق فصل ۸۷ سیستم هماهنگ‌شده گمرکی) اعمال کرد و هدف آن را جبران کسری تجاری اعلام نمود. در پاسخ، بروکسل آماده وضع تعرفه‌های تلافی‌جویانه ۲۵ درصدی بر طیف گسترده‌ای از کالاهای آمریکایی شد. با آغاز یک دوره توقف ۹۰ روزه برای تسهیل مذاکرات، اجرای بسیاری از تعرفه‌های پیشنهادی ترامپ به طور موقت متوقف شد. با این حال، تعرفه پایه ۱۰ درصدی و تعرفه‌های خاص ۲۵ درصدی همچنان به قوت خود باقی مانده و به تشدید تنش‌های تجاری دامن می‌زنند.

اورسولا فون در لاین، رئیس کمیسیون اروپا، پیش‌تر پیشنهاد توافقی تحت عنوان «صفر در برابر صفر» را مطرح کرده بود که هدف آن حذف کامل تعرفه‌ها بر کالاهای صنعتی بین دو بلوک بود. با این وجود، رئیس‌جمهور ترامپ این پیشنهاد را رد کرد و آن را ناکافی در پرداختن به عدم تعادل بنیادین تجاری دانست.

بر اساس داده‌های رسمی دفتر نماینده تجاری ایالات متحده، ارزش کل تجارت کالا و خدمات میان ایالات متحده و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۴ به ۹۷۵.۹ میلیارد دلار رسید. از این میزان، ایالات متحده ۶۰۵.۸ میلیارد دلار کالا از اتحادیه اروپا وارد کرد، در حالی که صادرات کالاهای آمریکا به اتحادیه اروپا ۳۷۰.۲ میلیارد دلار بود. این تفاوت منجر به ایجاد کسری تجاری کالایی معادل ۲۳۵.۶ میلیارد دلار برای آمریکا در برابر اروپا شد. پیشنهاد اتحادیه اروپا برای افزایش واردات کالاهای خاص، مستقیماً با هدف کاهش این نابرابری تجاری ارائه شده است.

در همین حال در ماه مه ۲۰۲۵، ایالات متحده و عربستان سعودی نیز همکاری‌های اقتصادی خود را با امضای مجموعه‌ای از توافق‌نامه‌های مهم - که عمدتاً در جریان سفر دونالد ترامپ به ریاض انجام شد - تحکیم کردند. این توافقات با هدف تقویت روابط اقتصادی، ارتقای سرمایه‌گذاری متقابل و گسترش همکاری در بخش‌های گوناگون، همسو با برنامه تنوع‌بخشی اقتصادی «چشم‌انداز ۲۰۳۰»

عربستان سعودی صورت گرفت.

تحولات منطقه‌ای

ابعاد توافقات تاریخی ریاض

در رویدادی که ناظران آن را نقطه عطفی در روابط دوجانبه میان عربستان سعودی و ایالات متحده آمریکا می‌دانند، دو کشور در ماه مه ۲۰۲۵ مجموعه‌ای از توافقات اقتصادی و دفاعی جامع را در ریاض به امضا رساندند. این توافقات که در جریان سفر رسمی دونالد ترامپ به پایتخت عربستان نهایی شد، بازتاب‌دهنده تعهد بی‌سابقه دو کشور به تعمیق همکاری‌های بلندمدت و همسویی با اهداف توسعه‌ای پادشاهی، به‌ویژه «چشم‌انداز ۲۰۳۰» است.

در کانون این بسته توافقات، «توافق‌نامه مشارکت اقتصادی راهبردی» قرار دارد که چارچوبی جامع برای گسترش تجارت و سرمایه‌گذاری متقابل فراهم می‌سازد. این توافق‌نامه شامل تدابیری برای تسهیل مقررات تجاری، بررسی امکان کاهش تعرفه‌ها و ترویج همکاری‌های فناورانه در حوزه‌هایی همچون انرژی‌های تجدیدپذیر و هوش مصنوعی است. تحلیل‌گران معتقدند این چارچوب می‌تواند مسیر جریان گسترده‌تر سرمایه و فناوری بین دو اقتصاد بزرگ را هموار کند.

در اقدامی بی‌سابقه، عربستان سعودی تعهد داده است ۶۰۰ میلیارد دلار در اقتصاد ایالات متحده سرمایه‌گذاری کند. مقامات سعودی اعلام کرده‌اند که این سرمایه‌گذاری گسترده با هدف تقویت پیوندهای اقتصادی بلندمدت و ایجاد فرصت‌های شغلی در ایالات متحده انجام می‌شود. جزئیات این سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی آمریکا در مراحل بعدی اعلام خواهد شد.

بخش قابل‌توجهی از این توافقات به همکاری‌های دفاعی اختصاص دارد. بر اساس توافق‌نامه‌ای که میان دو کشور به امضا رسید، فروش تسلیحات به ارزش تقریبی ۱۴۲ میلیارد دلار انجام خواهد شد (این رقم، بزرگ‌ترین قرارداد فروش تسلیحات در تاریخ روابط دوجانبه به شمار می‌رود). بر پایه این توافق، عربستان سعودی به تجهیزات و خدمات نظامی پیشرفته‌ای از شرکت‌های دفاعی آمریکایی دسترسی خواهد یافت.

این همکاری دفاعی شامل حوزه‌هایی کلیدی مانند نوسازی نیروی هوایی، توسعه توانمندی‌های فضایی، سامانه‌های دفاع هوایی و موشکی، امنیت دریایی و مرزی و ارتقای سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی است. افزون بر این، برنامه‌های گسترده آموزشی و پشتیبانی برای نیروهای مسلح سعودی نیز

در قالب این بسته گنجانده شده است.

در حوزه انرژی، توافقات صورت گرفته بر توسعه، تامین مالی و استقرار زیرساخت‌های نوآورانه انرژی متمرکز است. این همکاری‌ها با اهداف عربستان سعودی در زمینه توسعه انرژی هسته‌ای غیرنظامی و پاسخ‌گویی به نیازهای روبه‌رشد داخلی انرژی هماهنگ است.

همچنین، چند قرارداد تجاری میان شرکت‌های بزرگ آمریکایی و سعودی نهایی شد. از جمله می‌توان به قرارداد ۱۴.۲ میلیارد دلاری شرکت جنرال الکتریک برای تامین توربین‌های گازی و ارائه راه‌حل‌های انرژی و قرارداد ۴.۸ میلیارد دلاری شرکت بوئینگ برای فروش هواپیماهای مسافربری اشاره کرد.

در ادامه توافقات تاریخی میان ایالات متحده و عربستان سعودی در ماه مه ۲۰۲۵، همکاری‌های گسترده‌تری در حوزه‌های معدن، فناوری، زیرساخت، فضا، بهداشت و فرهنگ نیز به صورت رسمی پایه‌گذاری شد. این همکاری‌ها نقش مهمی در پیشبرد اهداف راهبردی چشم‌انداز ۲۰۳۰ پادشاهی عربستان و تقویت پیوندهای نوین بین دو کشور ایفا می‌کنند.

یادداشت‌های تفاهم (MoU) متعددی در زمینه منابع معدنی میان دو کشور به امضا رسید که از جمله آن‌ها می‌توان به بررسی پتانسیل ذخایر اورانیوم در عربستان سعودی اشاره کرد. این همکاری می‌تواند به توسعه صنایع معدنی نوظهور در عربستان، با بهره‌گیری از دانش و فناوری آمریکایی منجر شود.

در راستای تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، شرکت DataVolt عربستان سعودی اعلام کرد که ۲۰ میلیارد دلار در ساخت مراکز داده مبتنی بر هوش مصنوعی و زیرساخت‌های انرژی در ایالات متحده سرمایه‌گذاری خواهد کرد. همچنین، گول‌های فناوری آمریکایی از جمله گوگل، اوراکل، Salesforce، AMD و خود DataVolt (به عنوان سرمایه‌گذار سعودی) متعهد به سرمایه‌گذاری مجموعاً ۸۰ میلیارد دلاری در پروژه‌های فناورانه تحول‌آفرین در هر دو کشور شده‌اند.

همکاری در زمینه زیرساخت‌های عمرانی نیز بخشی مهم از این بسته توافقات است. شرکت‌های معتبر آمریکایی از جمله Hill International، Jacobs، Parsons و AECOM در پروژه‌های کلیدی توسعه‌ای در عربستان سعودی - از جمله فرودگاه بین‌المللی ملک سلمان و شهر هوشمند نئوم - مشارکت خواهند داشت. ارزش صادرات خدمات زیرساختی ایالات متحده در این حوزه به حدود ۲ میلیارد دلار برآورد می‌شود.

در گامی نمادین برای آغاز همکاری‌های فضایی، آژانس فضایی سعودی و ناسا توافقنامه‌ای برای پرتاب یک کیوب‌ست (ماهواره مکعبی) ساخت عربستان سعودی در قالب پرواز آزمایشی «آرتمیس ۲» امضا کردند. این رویداد نقطه شروعی برای ورود عربستان به زنجیره همکاری‌های فضایی آمریکا خواهد بود.

در حوزه اجرای قانون، توافقی با وزارت دادگستری ایالات متحده به امضا رسید که شامل همکاری نزدیک میان FBI و وزارت کشور عربستان سعودی در زمینه‌های قضایی و امنیتی می‌شود. همچنین در بخش سلامت، توافقاتی در زمینه پیشگیری و مقابله با بیماری‌های عفونی بین نهادهای مرتبط دو کشور منعقد شد. از منظر فرهنگی و آموزشی، توافق‌نامه‌ای میان موزه ملی هنر آسیایی موسسه اسمیتسونیان و کمیسیون سلطنتی العلا به امضا رسید که در راستای تقویت روابط فرهنگی و تبادل دانش است.

برخی تحلیلگران اقتصادی بر این باورند که دامنه و تنوع این توافقات، نه تنها سطح روابط اقتصادی و دفاعی دو کشور را به مرحله‌ای نوین ارتقا می‌دهد، بلکه نقشی کلیدی در تحقق راهبرد تنوع‌بخشی به اقتصاد عربستان سعودی در قالب چشم‌انداز ۲۰۳۰ ایفا خواهد کرد. این همکاری‌ها بستری جدید برای فعالیت شرکت‌ها، سرمایه‌گذاران و نهادهای علمی و فناورانه در هر دو کشور فراهم می‌سازد.

۵۷ توافق‌نامه و یادداشت تفاهم بین عربستان سعودی و چین؛ تمرکز بر کشاورزی و فناوری‌های نوین

همزمان با سفر دونالد ترامپ به ریاض، عربستان سعودی و چین با امضای ۵۷ توافق‌نامه و یادداشت تفاهم (MoU) به ارزش بیش از ۱۴ میلیارد ریال سعودی (۳.۷۳ میلیارد دلار)، مشارکت راهبردی رو به گسترش خود را تقویت کردند. این توافقات که میان ۳۶ نهاد از دو کشور منعقد شده‌اند، حوزه‌هایی کلیدی مانند کشاورزی، مدیریت منابع آب، حفاظت محیط زیست و توسعه دام را پوشش می‌دهند و با اولویت‌های اعلام‌شده در چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی، به ویژه در راستای تنوع‌بخشی به صادرات غیرنفتی همسو هستند.

این مجمع با حضور چهره‌های برجسته‌ای همچون عبدالرحمن الفضلی، وزیر محیط‌زیست، آب و کشاورزی عربستان، رئیس سازمان امنیت غذایی و سفیر پادشاهی در چین و نیز گروه گسترده‌ای از سرمایه‌گذاران و مقامات دولتی از هر دو کشور برگزار شد.

الفضلی در سخنرانی خود، چین را بزرگ‌ترین شریک تجاری عربستان سعودی معرفی کرد و اعلام داشت که ۱۸٪ از کل تجارت خارجی این کشور با چین انجام می‌شود. او افزود: «عربستان اکنون

بیش از ۲۰ دسته کالای غذایی به چین صادر می‌کند و قصد دارد دامنه این صادرات را گسترش دهد؛ از جمله محصولات کشاورزی خاص مانند:

- خرما (با ارزش غذایی بالا و تنوع گونه‌ها)؛
- میوه‌های غنی از ویتامین‌ها و مواد معدنی؛
- سبزیجات تازه کشت‌شده با فناوری‌های نوین کشاورزی؛
- آب‌های معدنی بسته‌بندی‌شده مطابق با استانداردهای بین‌المللی کیفیت (مانند شاخص کل مواد جامد محلول (TDS) و سطح (PH).

پروژه‌های کلیدی مورد توافق شامل موارد زیر است:

- تاسیس ایستگاه پرورش جلبک دریایی:
- این ایستگاه شامل کشت جلبک‌های درشت (مانند seaweeds برای خوراک، غذا و بیوپلیمرهایی چون آلژینات و کاراگینان) و ریزجلبک‌ها (مانند اسپیرولینا و کلرلا، سرشار از اسیدهای چرب امگا۳، پروتئین و رنگدانه‌های زیستی) خواهد بود. این محصولات در صنایع غذایی فراسودمند، خوراک آبزیان و تولید سوخت‌های زیستی کاربرد گسترده دارند.

- توسعه شهر هوشمند برای امنیت غذایی:
- پروژه‌ای که ادغام فناوری‌های نوین برای بهینه‌سازی تولید، توزیع و مصرف مواد غذایی را هدف قرار می‌دهد. این پروژه شامل موارد زیر است:

- کشاورزی دقیق با GPS، حسگرهای خاک و تصویربرداری پهپادی؛
- کشت عمودی برای فضاهای شهری؛
- مدیریت زنجیره تامین مبتنی بر هوش مصنوعی؛
- بهره‌گیری از بلاک‌چین برای ردیابی و ایمنی مواد غذایی.
- پروژه‌های نوین در حوزه سوخت‌های زیستی:

همکاری‌ها بر توسعه فناوری‌های تولید انرژی‌های تجدیدپذیر تمرکز دارند. از جمله:

- تولید بیودیزل از روغن‌های گیاهی مانند جاتروفا و جلبک؛
- بیواتانول از زیست‌توده غنی از قند؛
- تولید بیوگاز از زباله‌های آلی از طریق هضم بی‌هواز.
- ارتقای سیستم‌های تصفیه آب با رایانش ابری:

به‌کارگیری زیرساخت دیجیتال برای بهبود کیفیت و کارایی تصفیه آب، شامل:

- حسگرهای پیشرفته برای سنجش PH، کدورت، اکسیژن محلول، فلزات سنگین؛
- تحلیل داده‌ها با الگوریتم‌های یادگیری ماشین برای پیش‌بینی آلودگی؛
- پایش و کنترل از راه دور تاسیسات با کاهش هزینه‌های عملیاتی.
- تسهیل صادرات محصولات کشاورزی سعودی:

از طریق توافقات مستقیم میان شرکت‌های بخش خصوصی دو کشور، صادرات محصولات کلیدی مانند خرما، میوه، سبزیجات و آب معدنی گسترش خواهد یافت.

این مجمع نه‌تنها بستری برای تعمیق همکاری‌های کشاورزی و فناوری میان ریاض و پکن فراهم کرد، بلکه گامی عملی در راستای تقویت امنیت غذایی در مواجهه با چالش‌های جهانی به شمار می‌رود. روابط اقتصادی و تجاری عربستان سعودی و چین در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته و این توافقات مسیر همکاری در حوزه‌های نوآورانه را بیش از پیش هموار کرده‌اند.

توافقات جدید امارات متحده عربی و قزاقستان

در حاشیه همایش تجاری قزاقستان - امارات که در تاریخ ۱۲ مه ۲۰۲۵ و همزمان با سفر رسمی شیخ خالد بن محمد بن زاید آل نهیان، ولیعهد ابوظبی، به قزاقستان برگزار شد؛ دو کشور چندین توافق‌نامه تجاری و سرمایه‌گذاری جدید به امضا رساندند. این توافقات طیفی متنوع از بخش‌های صنعتی، فناوری، آموزش و کشاورزی را در بر می‌گیرند و گامی در راستای تعمیق روابط راهبردی دو کشور به‌شمار می‌روند.

از مهم‌ترین توافق‌نامه‌های امضا شده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- قرارداد سرمایه‌گذاری برای احداث کارخانه تولید شکر در قزاقستان؛
- تفاهم‌نامه ایجاد مرکز پردازش داده‌ها (Data Center)؛
- تفاهم‌نامه همکاری میان اداره آموزش آستانه و گروه سرمایه‌گذاری آموزشی امارات - قزاقستان؛
- تفاهم‌نامه در زمینه حفاظت از داده‌ها.

در حوزه فناوری‌های نوین، شرکت KazMunayGas Engineering قزاقستان و شرکت AIQ، به عنوان یکی از شرکت‌های پیشرو اماراتی در زمینه هوش مصنوعی، توافق‌نامه‌ای راهبردی برای تبادل دانش و توسعه مشترک راهکارهای مبتنی بر هوش مصنوعی به امضا رساندند.

توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و لجستیکی نیز بخش قابل توجهی از این توافقات را تشکیل می‌دهد. مناطق اقتصادی خلیفه^۱ (KEZAD) دو تفاهم‌نامه همکاری با اتاق ملی بازرگانی آتامکن و منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو امضا کردند. همچنین شرکت‌های Semurg Invest و گروه بنادر ابوظبی بر سر اصول همکاری برای ساخت و توسعه پایانه چندمنظوره بندر کوریگ (Kuryk) به توافق رسیدند. در حوزه تجارت کشاورزی نیز تفاهم‌نامه‌ای با هدف گسترش واردات و صادرات محصولات کشاورزی بین دو کشور به امضا رسید.

رئیس‌جمهور قزاقستان، قاسم جومارت توکایف، در سخنرانی خود بر جایگاه امارات متحده عربی به عنوان شریک اصلی تجاری و سرمایه‌گذاری قزاقستان در منطقه خلیج فارس تاکید کرد. او اعلام کرد که مجموع سرمایه‌گذاری امارات در قزاقستان از مرز ۴.۳ میلیارد دلار فراتر رفته است. وی همچنین هم‌راستایی میان اولویت‌های ملی قزاقستان و راهبرد توسعه ۲۰۳۱ امارات در حوزه‌هایی همچون نوآوری، رشد صنعتی و تنوع اقتصادی را مورد تاکید قرار داد و افزود: «ما ظرفیت بالایی برای گسترش همکاری در بخش‌های مختلف اقتصادی از جمله انرژی، لجستیک، امور مالی، فناوری‌های هوشمند، کشاورزی و سایر حوزه‌ها مشاهده می‌کنیم. پویایی این مشارکت با اجرای پروژه‌هایی که با شرکت‌هایی مانند Presight، Masdar، گروه بنادر ابوظبی، Terminal Holdings و بانک بازرگانی ابوظبی در دست اجرا داریم، به وضوح قابل مشاهده است.»

توکایف و ولیعهد آل نهیان همچنین از مرکز مالی بین‌المللی آستانه^۲ (AIFC) بازدید کردند؛ جایی که

1- Khalifa Economic Zones Abu Dhabi

2- Astana International Financial Centre

۴۶ شرکت اماراتی در حوزه‌های مالی، بیمه، فناوری اطلاعات و ارتباطات، تجارت، حمل و نقل، تولید و استخراج معادن فعال هستند.

در سطح بازارهای سرمایه نیز روند همکاری‌ها در حال گسترش است. در تاریخ ۷ مه، بازار بورس بین‌المللی آستانه^۱ (AIX) و نزدک دبی یک پیوند مستقیم برای عملیات سپرده‌گذاری راه‌اندازی کردند. همچنین، AIX به پلتفرم دیجیتال تبادل (Tabadul) که در سال ۲۰۲۴ توسط بورس ابوظبی راه‌اندازی شده بود، پیوست.

رشد چشمگیر بازار نیمه‌هادی‌ها در عربستان سعودی تا سال ۲۰۳۱

بر اساس گزارش‌ها، بازار نیمه‌هادی‌ها در پادشاهی عربستان سعودی در سال ۲۰۲۳ به ارزش ۴.۴۵ میلیارد دلار رسید و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۱ به ۹.۹ میلیارد دلار افزایش یابد.

بر اساس گزارش شرکت تحقیقاتی و مشاوره‌ای سعودی گرانند ویو، انتظار می‌رود بازار نیمه‌هادی‌های عربستان با نرخ رشد مرکب سالانه ۱۰.۵۱ درصد تا سال ۲۰۳۱ به ۹.۹ میلیارد دلار برسد. این رشد چشمگیر ناشی از افزایش تقاضای جهانی برای فناوری‌های پیشرفته مانند هوش مصنوعی، رایانش ابری و اینترنت اشیا (IoT) است. بخش نیمه‌هادی‌ها در سال‌های اخیر شاهد رشد قابل توجهی بوده است. داده‌های وزارت بازرگانی عربستان نشان می‌دهد که تعداد ثبت‌های تجاری برای فروش عمده نیمه‌هادی‌ها از ۳,۹۶۲ مورد در سال ۲۰۲۳ به ۵,۲۷۸ مورد در سال ۲۰۲۴ افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشد ۳۳ درصدی در یک سال است. برآوردها حاکی از رشد قابل توجه زیربخش‌های کلیدی این صنعت است. بازار تولید مواد شیمیایی مرتبط با نیمه‌هادی‌ها از ۶۱.۹ میلیون دلار در سال ۲۰۲۴ به ۹۳.۶ میلیون دلار تا سال ۲۰۳۰ رشد خواهد کرد. همچنین، بازار بسته‌بندی نیمه‌هادی‌ها پیش‌بینی می‌شود از ۳۲۷ میلیون دلار در سال ۲۰۲۴ به ۵۶۴.۷ میلیون دلار تا سال ۲۰۳۰ افزایش یابد.

در ژوئن گذشته، عربستان سعودی از راه‌اندازی یک صندوق سرمایه‌گذاری به ارزش ۱ میلیارد ریال (۲۶۶.۶ میلیون دلار) برای حمایت از شرکت‌های فعال در حوزه نیمه‌هادی‌ها خبر داد. هدف این صندوق تشویق شرکت‌های کوچک و متوسط نوظهور برای ورود به این صنعت راهبردی است. عربستان سعودی با سرمایه‌گذاری‌های کلان و تمرکز بر فناوری‌های نوین، در حال تبدیل شدن به رقیبی جدی

در بازار جهانی نیمه‌هادی‌هاست. این تحولات نه تنها اقتصاد این کشور را متنوع‌تر می‌کند، بلکه جایگاه آن را در زنجیره تامین فناوری جهانی تقویت خواهد کرد.

رشد چشم‌گیر سرمایه‌گذاری خارجی در عراق

در ادامه روند تحولات اقتصادی مثبت عراق، هیئت ملی سرمایه‌گذاری اعلام کرد که در دو سال گذشته، مجموع سرمایه‌گذاری‌های خارجی مستقیم در این کشور از مرز ۶۴ میلیارد دلار عبور کرده است؛ رقمی بی‌سابقه که نشان‌دهنده بهبود قابل‌توجه فضای سرمایه‌گذاری و موثر بودن برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی در سطح دولت مرکزی است. رئیس هیئت ملی سرمایه‌گذاری، ضمن اعلام این خبر تصریح کرد که این موفقیت نتیجه برنامه‌ریزی‌های راهبردی انجام شده در سال ۲۰۲۳ بوده که ثمرات آن از سال ۲۰۲۴ آغاز و در سال ۲۰۲۵ به شکوفایی رسیده است. وی افزود: «بیشتر این سرمایه‌گذاری‌ها از سوی شرکت‌های بین‌المللی بزرگ انجام شده و این شرکت‌ها فعالیت خود را به صورت میدانی و مستقیم در خاک عراق آغاز کرده‌اند. موفقیت‌های اخیر در حوزه جذب سرمایه‌گذاری، تنها محدود به جذب منابع مالی نبوده، بلکه حاصل اصلاحات ساختاری، همسویی با قوانین بین‌المللی و افزایش شفافیت در فرآیندهای اداری است. عراق در سال‌های اخیر با الحاق به کنوانسیون سنگاپور برای حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری و نیز کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸ برای شناسایی احکام داوری بین‌المللی، گام مهمی در تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی برداشته است.

هیئت ملی سرمایه‌گذاری همچنین اصلاحاتی اساسی را در قانون سرمایه‌گذاری عراق (مصوب ۲۰۰۶) در دستور کار قرار داده است. در همین راستا، سامانه‌های دیجیتالی برای صدور مجوزها، کاهش مداخلات انسانی و تسریع فرآیندهای اجرایی راه‌اندازی شده‌اند. این اقدامات با هدف ایجاد محیطی رقابتی، شفاف و پیش‌بینی‌پذیر برای سرمایه‌گذاران دنبال می‌شوند. همچنین سازوکارهایی برای حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری از طریق مراجع قضایی تخصصی یا داوری بین‌المللی طراحی شده که زمینه‌ساز ارتقاء جایگاه عراق در رتبه‌بندی‌های جهانی سهولت کسب‌وکار خواهد بود. در راستای دیپلماسی اقتصادی فعال، هیئت سرمایه‌گذاری از تمامی شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی دعوت کرده تا با حضور در همایش بین‌المللی سرمایه‌گذاری عراق که قرار است در نوامبر آینده برگزار شود، از فرصت‌های آماده بهره‌برداری مطلع شوند. در این همایش بیش از ۱۰۰ پروژه‌ی دارای مجوز کامل معرفی خواهد شد، پروژه‌هایی که از امتیازها، معافیت‌ها و ضمانت‌های قانونی لازم برای جذب سرمایه‌گذار برخوردار هستند. آنچه در حال وقوع است، صرفاً رشد عددی سرمایه‌گذاری‌ها نیست، بلکه شکل‌گیری یک

بستر حقوقی-اقتصادی نوین برای ادغام عراق در زنجیره سرمایه‌گذاری جهانی است. چنانچه این روند با ثبات و رویکرد فنی ادامه یابد، عراق می‌تواند از یک بازار پرمخاطره به یک بازیگر جدی در منطقه غرب آسیا در جذب سرمایه‌های خارجی بدل شود

بریتانیا در آستانه امضای توافق‌نامه جامع تجاری با کشورهای خلیج فارس

وزیر دارایی بریتانیا، اخیراً اعلام کرد که دولت این کشور در آستانه نهایی کردن یک توافق‌نامه تجاری جامع با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (GCC) است. این توافق‌نامه با هدف کاهش تعرفه‌های گمرکی، تقویت جریان سرمایه‌گذاری متقابل و گسترش دسترسی سرمایه‌گذاران بریتانیایی به بازارهای خلیج فارس طراحی شده است.

این توافق‌نامه دومین توافق تجاری دولت کنونی بریتانیا خواهد بود که در دوران پس از برگزیت به امضا می‌رسد. این توافق‌نامه، در کنار توافق‌های اخیر با ایالات متحده، اروپا و هند، به رشد اقتصادی بریتانیا کمک خواهد کرد.

دیرخانه شورای همکاری خلیج فارس پیش‌تر اعلام کرده بود که مذاکرات با بریتانیا در اکثر بخش‌های توافق‌نامه، از جمله تجارت کالا، سرمایه‌گذاری و خدمات مالی، پیشرفت قابل توجهی داشته است. این مذاکرات که از دوره دولت محافظه‌کار آغاز شده بود، در ماه آوریل گذشته با تایید دیوید لمی، وزیر امور خارجه بریتانیا، ادامه یافت.

این توافق‌نامه بر تقویت نوآوری و تجارت دیجیتال در حوزه‌های فناوری پیشرفته، هوش مصنوعی و امنیت سایبری تمرکز دارد. این امر فرصت‌های جدیدی برای همکاری‌های فناورانه بین بریتانیا و کشورهای خلیج فارس ایجاد خواهد کرد. توافق‌نامه تجاری با شورای همکاری خلیج فارس نه تنها به تقویت روابط اقتصادی دوجانبه کمک می‌کند، بلکه جایگاه بریتانیا را به عنوان شریکی کلیدی در منطقه خلیج فارس تحکیم خواهد کرد. این توافق در راستای تلاش‌های بریتانیا برای گسترش نفوذ اقتصادی خود در دوران پسابزرگزیت ارزیابی می‌شود.

پروژه‌های ۱۰ میلیارد دلاری صنعتی در قزاقستان

یرساین نگاسپایف، وزیر صنعت و ساخت‌وساز قزاقستان، در نشست با محوریت توسعه خوشه‌های صنعتی با ارزش افزوده بالا در بخش‌های شیمیایی و متالورژی اعلام کرد که این کشور در حال اجرای پنج پروژه بزرگ صنعتی به ارزش تقریبی ۱۰ میلیارد دلار است. این طرح‌ها که انتظار می‌رود بیش از

۸۷۰۰ شغل دائمی ایجاد کنند، در نشستی به ریاست اولژاس بکتنوف، نخست‌وزیر قزاقستان، معرفی شدند:

- ساخت کارخانه ذوب مس در منطقه آبای:

این پروژه با سرمایه‌گذاری ۱.۵ میلیارد دلاری در حال احداث است و ظرفیت تولید سالانه ۳۰۰'۰۰۰ تن مس کاتدی خواهد داشت. این کارخانه، کنسانتره حاصل از سه معدن فعال را فرآوری خواهد کرد و پیش‌بینی می‌شود بیش از ۱۰۰۰ فرصت شغلی پایدار فراهم آورد.

- نوسازی شرکت Qarmet در بخش فولاد و معدن:

شرکت Qarmet، بزرگ‌ترین فعال صنعت فولاد و معدن قزاقستان، طرح نوسازی گسترده‌ای را با سرمایه‌گذاری ۳.۵ میلیارد دلار آغاز کرده است. هدف این پروژه، دستیابی به ظرفیت تولید سالانه پنج میلیون تن کنسانتره سنگ آهن و فولاد و استخراج ۹ میلیون تن زغال سنگ تا سال ۲۰۲۸ است. این طرح منجر به ایجاد ۲۰۰۰ شغل جدید خواهد شد. در سال ۲۰۲۴، عملیات تولیدی این شرکت به طور کامل احیا شد، تجهیزات بازسازی گردید و استخراج در هفت معدن از هشت معدن از سر گرفته شد که به افزایش ۷ درصدی در تولید انجامید.

- احداث کارخانه آهن بریکت شده گرم (HBI) در منطقه کوستانای:

این پروژه با سرمایه‌گذاری ۱.۲ میلیارد دلاری، سالانه دو میلیون تن HBI با خلوص بیش از ۹۰٪ آهن تولید خواهد کرد. این کارخانه با بهره‌گیری از فناوری‌های متالورژی سازگار با محیط‌زیست، حدود ۱۰۰۰ شغل پایدار ایجاد خواهد کرد.

- احداث مجتمع کلرید پتاسیم در غرب قزاقستان:

این مجتمع با سرمایه‌گذاری بیش از ۲.۴ میلیارد دلار در چهار مرحله احداث می‌شود و در نهایت ظرفیت تولید سالانه آن به ۱۲ میلیون تن خواهد رسید. این پروژه عظیم، پیش‌بینی می‌شود بیش از ۴۰۰۰ شغل مستقیم ایجاد کند.

- احداث مجتمع آمونیاک - اوره در منطقه مانگیستاو:

این پروژه با سرمایه‌گذاری ۱.۵ میلیارد دلاری در حال اجراست و هدف آن تامین نیاز داخلی قزاقستان به کودهای معدنی است. بهره‌برداری از این مجتمع تا سال ۲۰۲۹ برنامه‌ریزی شده و انتظار می‌رود

۷۰۰ فرصت شغلی جدید ایجاد کند.

افزایش کسری تجاری ترکیه در آوریل ۲۰۲۵

«گزارش ماهانه تجارت خارجی آوریل ۲۰۲۵» که از سوی وزارت تجارت جمهوری ترکیه منتشر شده، تصویری جامع از وضعیت صادرات و واردات کشور در این ماه ارائه می‌دهد. این گزارش، مبتنی بر داده‌های سامانه تجارت عمومی (GTS)، شامل اطلاعات رسمی درباره حجم تجارت خارجی، تراز بازرگانی، ساختار کالایی صادرات و واردات، مقاصد و مبادی تجاری و ترکیب بخشی تجارت است. هدف اصلی آن، تحلیل روندهای کلان تجاری، شناسایی فرصت‌ها و چالش‌ها و پشتیبانی از سیاست‌گذاری‌های صادرات‌محور در اقتصاد ترکیه است.

در آوریل ۲۰۲۵، صادرات ترکیه با رشد ۸.۵ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ۲۰.۹ میلیارد دلار رسید. در مقابل، واردات با افزایش ۱۲.۹ درصدی به ۳۳ میلیارد دلار بالغ شد. در نتیجه، کسری تجاری ترکیه به ۱۲ میلیارد دلار رسید که نسبت به آوریل ۲۰۲۴ افزایشی ۲۱.۷ درصدی را نشان می‌دهد. نسبت صادرات به واردات نیز کاهش یافته و به ۶۳.۵٪ رسیده است؛ هرچند با حذف اقلام انرژی و طلا، این نسبت تا ۷۶.۲ درصد بهبود می‌یابد که نشان‌دهنده عملکرد قوی‌تر در بخش‌های تولیدی است.

بر پایه داده‌های دوازده‌ماهه منتهی به آوریل ۲۰۲۵، صادرات ترکیه به رکورد ۲۶۵ میلیارد دلار رسید که رشدی ۲.۷ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال قبل نشان می‌دهد. واردات نیز با افزایشی اندک به ۳۵۱.۶ میلیارد دلار رسید. در نتیجه، کسری تراز تجاری سالانه به ۸۶.۶ میلیارد دلار کاهش یافت و نسبت صادرات به واردات نیز به ۷۵.۴ درصد بهبود پیدا کرده است.

ترکیب جغرافیایی شرکای تجاری

- آلمان همچنان بزرگ‌ترین مقصد صادراتی ترکیه باقی مانده و در آوریل ۲۰۲۵ بالغ بر ۱.۷۷ میلیارد دلار کالا از ترکیه وارد کرده است.
- انگلستان با ۱.۲۷ میلیارد دلار و ایالات متحده با ۱.۱۴۹ میلیارد دلار در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.
- ده کشور نخست مقصد صادراتی در مجموع ۴۷.۲٪ از کل صادرات ترکیه را به خود اختصاص

داده‌اند.

در سمت واردات:

- چین با واردات ۴.۱۷ میلیارد دلار، بزرگ‌ترین تامین‌کننده ترکیه در این ماه بوده است.
- پس از آن، روسیه با ۳.۵۶ میلیارد دلار و آلمان با ۲.۷۷ میلیارد دلار قرار دارند.
- ده کشور نخست مبادی وارداتی، ۵۸.۶٪ از کل واردات کشور را شامل می‌شوند.

ساختار کالایی تجارت خارجی

در صادرات:

- بخش صنعت با سهم ۹۳.۹٪، نقش غالب را ایفا می‌کند.
- پس از آن، کشاورزی و شیلات با ۳.۸٪ و معدن با ۱.۷٪ قرار دارند.
- از نظر نوع کالا:

- مواد خام صنعتی: ۱۰.۸۷ میلیارد دلار؛
- کالاهای مصرفی: ۶.۹۵ میلیارد دلار؛
- کالاهای سرمایه‌ای: ۲.۸۷ میلیارد دلار.

در واردات:

- بخش صنعت با سهم ۸۱.۷٪ در صدر قرار دارد.
- معدن ۱۱٪ و کشاورزی ۴.۶٪ از واردات را تشکیل می‌دهند.
- از نظر نوع کالا:

- مواد اولیه: ۲۲.۹ میلیارد دلار؛
- کالاهای مصرفی: ۵.۳۶ میلیارد دلار؛
- کالاهای سرمایه‌ای: ۴.۵۹ میلیارد دلار.

در مجموع، آمار تجارت خارجی ترکیه در آوریل ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که اگرچه صادرات کشور همچنان روندی مثبت دارد و در مقیاس سالانه به سطحی بی‌سابقه رسیده است، اما رشد پرشتاب‌تر واردات و تشدید کسری تجاری همچنان از چالش‌های بنیادین اقتصاد ترکیه به شمار می‌روند. در شرایطی که قیمت جهانی انرژی بالاست و نرخ ارز نوسانی است، دستیابی به توازن در تراز تجاری نیازمند اجرای سیاست‌های هوشمندانه صادرات‌محور، توسعه صنایع با ارزش افزوده بالا و تنوع‌بخشی به بازارهای هدف صادراتی است.

پژوهش‌های تازه

چشم‌انداز خاورمیانه در تجارت جهانی (۲۰۲۵)

گزارش «چشم‌انداز تجارت جهانی ۲۰۲۵» که اخیراً از سوی سازمان جهانی تجارت (WTO) منتشر شده است، تصویری جامع از وضعیت جاری و تحولات پیش‌روی تجارت بین‌الملل ارائه می‌دهد. این گزارش با رویکرد سناریو محور، دو مسیر اصلی برای آینده تجارت جهانی ترسیم می‌کند؛ سناریوی پایه و سناریوی تعدیل‌شده.

- سناریوی مبتنی بر فرض ثبات نسبی در سیاست‌های تجاری جهانی و فقدان شوک‌های جدید ژئوپلیتیکی و تعرفه‌ای است.

- در مقابل، سناریوی تعدیل‌شده فرض می‌گیرد که فضای تجاری جهانی با چالش‌هایی چون تعرفه‌های جدید، افزایش تنش‌های ژئوپلیتیک و نااطمینانی‌های سیاستی مواجه خواهد شد.

براساس سناریوی پایه، تجارت کالایی جهانی در سال ۲۰۲۵ رشد ۲.۷ درصدی خواهد داشت. اما در سناریوی تعدیل‌شده، حجم تجارت نه‌تنها رشد نمی‌کند، بلکه ۰.۲٪ کاهش می‌یابد. این افت عمدتاً ناشی از کاهش شدید تقاضا در آمریکای شمالی، تشدید اقدامات تجاری متقابل بین ایالات متحده، چین و اتحادیه اروپا، کاهش سرمایه‌گذاری بین‌المللی، بی‌ثباتی مالی در برخی اقتصادهای نوظهور و اختلال در زنجیره‌های تامین به ویژه در بخش فناوری‌های پیشرفته است.

پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۲۶، تجارت جهانی روندی بهبودیافته را طی کند و حتی در سناریوی تعدیل‌شده نیز به رشد ۲.۵ درصدی برسد. با این حال، سطح فعالیت‌های تجاری هنوز پایین‌تر از روند تاریخی میان‌مدت (حدود ۳٪) خواهد بود. این نشان می‌دهد که بازگشت تجارت جهانی به مسیر رشد پایدار، نیازمند کاهش مخاطرات ژئوپلیتیکی، بازسازی اعتماد متقابل میان قدرت‌های

اقتصادی و ثبات سیاسی است.

یکی از بخش‌های کلیدی این گزارش، تحلیل نقش مناطق مختلف در رشد تجارت جهانی در سال ۲۰۲۵ است. در سناریوی تعدیل‌شده:

- آمریکای شمالی با سهم منفی ۱.۷ درصدی، بیشترین اثر کاهنده را بر رشد تجارت دارد.
- آسیا و اروپا علی‌رغم کندی رشد، سهم مثبتی به ترتیب ۰.۶ و ۰.۵ درصدی در رشد تجارت جهانی دارند.
- خاورمیانه یکی از محدود مناطقی است که حتی در شرایط پرمخاطره، عملکردی تقویت‌کننده دارد و با سهم مثبت ۰.۴ درصدی، جایگاهی باثبات و سازنده در رشد تجارت جهانی حفظ می‌کند.
- آفریقا، آمریکای لاتین و منطقه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS) نیز هر کدام با سهمی در حدود ۰.۳٪، مشارکت مثبتی در روند جهانی دارند.

گزارش WTO نشان می‌دهد که در فضای متلاطم تجارت جهانی، خاورمیانه با وجود چالش‌های سیاسی و ساختاری، همچنان نقش مثبت و پایداری ایفا می‌کند. این امر می‌تواند فرصتی برای کشورهای منطقه باشد تا با تنوع‌بخشی به صادرات، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و پیوند موثرتر با زنجیره‌های ارزش جهانی، موقعیت تجاری خود را تقویت کنند. در عین حال، حفظ این روند مثبت نیازمند سیاست‌های هوشمندانه، تقویت همکاری‌های منطقه‌ای و ثبات داخلی است.

بر اساس داده‌های منتشرشده در گزارش «چشم‌انداز تجارت جهانی ۲۰۲۵» از سوی سازمان جهانی تجارت (WTO)، عملکرد منطقه خاورمیانه در مقایسه با سایر مناطق جهان چشمگیر و حتی شگفت‌انگیز است. برخلاف روند غالب جهانی که در آن مناطق در سناریوی تعدیل‌شده (سناریوی بدبینانه) با افت رشد تجارت مواجه می‌شوند، خاورمیانه در این شرایط نیز عملکردی فزاینده از سناریوی پایه نشان می‌دهد.

در سال ۲۰۲۵:

- صادرات خاورمیانه در سناریوی پایه با رشد ۵.۲ درصدی همراه است؛
- در حالی که در سناریوی تعدیل‌شده این رقم به ۵.۳٪ افزایش می‌یابد - پدیده‌ای نادر و معکوس

نسبت به روند جهانی.

- در سال ۲۰۲۶، صادرات منطقه با رشد ۵.۱ درصدی همچنان در مسیر مثبت باقی می‌ماند.
 - از سوی دیگر، واردات منطقه در سال ۲۰۲۵ رشد ۶.۳ درصدی را ثبت می‌کند که در سال ۲۰۲۶ به ۶.۷٪ افزایش می‌یابد.
- علت اصلی این وضعیت استثنایی را می‌توان در ساختار اقتصادی و نقش راهبردی خاورمیانه در بازار جهانی جست‌وجو کرد. مهم‌ترین عوامل عبارت‌اند از:
- جایگاه خاورمیانه به‌ویژه کشورهای حوزه خلیج فارس در بازار انرژی جهانی همچنان کلیدی است. صادرات نفت، گاز و فرآورده‌های پتروشیمی علیرغم تلاش جهانی برای گذار به انرژی‌های پاک، در میان‌مدت از تقاضای بالا برخوردار خواهد ماند.
 - سرمایه‌گذاری گسترده در زیرساخت‌های تجارت خارجی شامل بنادر، مناطق آزاد، کریدورهای لجستیکی و دیجیتالی‌سازی فرایندهای تجاری نقش مهمی در ارتقای موقعیت منطقه ایفا کرده است.
 - بنادر جبل علی، فجیره، دمام و صحرار به‌عنوان گره‌های حیاتی در اتصال خاورمیانه به آسیا، آفریقا و اروپا عمل می‌کنند.
 - سیاست‌های تجاری نوگرا در برخی کشورها مانند امارات، عربستان سعودی و قطر با هدف تنوع‌بخشی اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی نیز به رشد پایدار تجارت منطقه کمک کرده‌اند.
- با وجود این عملکرد مثبت، WTO هشدار می‌دهد که تداوم اتکای بیش از حد به صادرات انرژی خام در بلندمدت چالش‌زا خواهد بود. برای حفظ و تقویت موقعیت خاورمیانه در نظم نوظهور تجاری جهان، مجموعه‌ای از اقدامات اصلاحی توصیه می‌شود:
۱. تنوع‌بخشی صادراتی: حرکت به سمت صادرات خدمات، صنایع نیمه‌پیشرفته، فناوری‌محور و دانش‌بنیان.
 ۲. اتصال به زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی: به‌ویژه در حوزه‌هایی چون مواد معدنی فرآوری‌شده، تجهیزات صنعتی و کالاهای واسطه‌ای.

۳. تقویت همگرایی منطقه‌ای: از طریق ایجاد اتحادیه‌های گمرکی، تعرفه‌های هماهنگ و رویه‌های مشترک تجاری.

۴. توسعه توافقات تجاری ترجیحی با قدرت‌های اقتصادی مانند چین، هند، اتحادیه اروپا، کشورهای آفریقایی و همچنین سازمان‌هایی چون آسه‌آن یا بریکس.

گزارش WTO روشن می‌سازد که در شرایطی که تجارت جهانی در سال ۲۰۲۵ با رکود و افت مواجه است، خاورمیانه از معدود مناطقی است که رشد مثبت، پایدار و بالاتر از میانگین جهانی را تجربه می‌کند. این موقعیت اگر با اصلاحات ساختاری، سیاست‌گذاری صنعتی بلندمدت و همگرایی منطقه‌ای هوشمندانه همراه شود، می‌تواند به فرصتی تاریخی برای تحول اقتصادی، صنعتی شدن متوازن و ایفای نقش فعال‌تر در حکمرانی تجارت جهانی تبدیل گردد.

پژوهش‌های تازه آنکتاد: مس، پیشران اقتصاد پاک و دیجیتال

در شماره ماه مه ۲۰۲۵ گزارش به‌روزرسانی تجارت جهانی آنکتاد (UNCTAD)، تمرکز اصلی بر نقش راهبردی فلز مس در فرآیند گذار به انرژی پاک و توسعه اقتصاد دیجیتال قرار گرفته است. این گزارش نشان می‌دهد که با افزایش جهانی تقاضا برای مس - ناشی از گسترش صنایع سبز، الکتریکی‌سازی حمل‌ونقل و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات - شکاف میان عرضه و تقاضا در حال گسترش است. در عین حال، ساختارهای فعلی تجارت جهانی به‌گونه‌ای تنظیم شده‌اند که عمدتاً به نفع صادرات مواد خام از کشورهای در حال توسعه و به زیان توسعه ارزش افزوده داخلی در این کشورها عمل می‌کنند.

آنکتاد در این گزارش، بر ضرورت سرمایه‌گذاری در فرآوری داخلی، بازیافت فلزات و ارتقای ظرفیت صنعتی بومی به عنوان ابزاری برای دستیابی به رشد پایدار، متوازن و فراگیر تأکید می‌کند.

یافته‌های کلیدی گزارش آنکتاد:

۱. جهش تقاضای جهانی برای مس

پیش‌بینی می‌شود تقاضای جهانی برای مس تا سال ۲۰۴۰ بیش از ۴۰٪ افزایش یابد. این رشد عمدتاً از سوی فناوری‌های پاک (مانند انرژی‌های تجدیدپذیر و خودروهای برقی) و گسترش اقتصاد دیجیتال هدایت خواهد شد.

۲. شکاف عرضه در مقیاس جهانی

برای پاسخ‌گویی به این تقاضا، جهان نیازمند بیش از ۱۰ میلیون تن مس مازاد نسبت به سطح عرضه سال ۲۰۲۳ است؛ یعنی تقریباً نیمی از کل عرضه کنونی.

۳. نیاز فوری به توسعه معادن جدید

برآورد می‌شود تا سال ۲۰۳۰ باید حدود ۸۰ معدن جدید مس در سطح جهانی راه‌اندازی شود. این هدف مستلزم سرمایه‌گذاری در حدود ۲۵۰ میلیارد دلار است.

۴. نقش حیاتی بازیافت در تامین پایدار

در سال ۲۰۲۳، یک‌سوم از کل مصرف جهانی مس از منابع بازیافتی تامین شده است که نشان‌دهنده نقش روبه‌رشد بازیافت در امنیت عرضه این فلز راهبردی است.

۵. سلطه چین بر زنجیره تامین جهانی

چین با در اختیار داشتن ۶۰ درصد از واردات جهانی سنگ مس و تولید ۴۵٪ از مس پالایش‌شده جهان، نقش مسلطی در بازار جهانی ایفا می‌کند.

۶. رشد چشمگیر ظرفیت پالایش در آسیا

سهم آسیا از ظرفیت پالایش مس جهان از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۳ سه برابر شده و به بیش از ۶۰٪ رسیده است؛ حرکتی که موجب تمرکز بخش عمده‌ای از فرآوری ارزش‌افزوده در این قاره شده است.

۷. بازیگران اصلی صادرات مس پالایش‌شده

در سال ۲۰۲۳، شیلی با سهم ۲۱ درصدی، همچنان بزرگ‌ترین صادرکننده مس پالایش‌شده در جهان باقی مانده و جمهوری دموکراتیک کنگو نیز با سهم ۱۵ درصدی به جایگاه دوم صعود کرده است.

۸. بخش‌های مصرف‌کننده اصلی مس

دو بخش ساختمان‌سازی (۲۶٪) و الکترونیک (۲۳٪) در مجموع حدود نیمی از تقاضای جهانی مس در سال ۲۰۲۳ را به خود اختصاص داده‌اند.

۹. بزرگ‌ترین پالایشگاه جهان

پالایشگاه Guixi در چین با ظرفیت بیش از یک میلیون تن در سال، عنوان بزرگ‌ترین پالایشگاه مس

جهان را در اختیار دارد.

۱۰. افزایش چشمگیر ذخایر بورس شانگهای

در ژوئن ۲۰۲۴، موجودی انبار مس در بورس آتی شانگهای (SHFE) به ۳۳۹۰۹۶۴ تن متری رسیده که بالاترین سطح در ۵۱ ماه گذشته بوده است.

۱۱. پیشتازی آلمان در صادرات مس

در سال ۲۰۲۳، آلمان با سهم ۳۴ درصدی، بزرگ‌ترین صادرکننده مس در جهان بود و کشورهای بوتسوانا و برزیل در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. مس، یکی از محصولات میانی زنجیره فرآوری مس است که از اهمیت راهبردی در صنایع پایین‌دستی برخوردار است.

۱۲. سهم بالای سیم‌کشی در مصرف مس پالایش شده

۶۳٪ از کل مس پالایش شده اولیه در سال ۲۰۲۳ برای تولید سیم مورد استفاده قرار گرفته است. این رقم نشان‌دهنده نقش حیاتی مس در زیرساخت‌های برق و مخابرات است.

۱۳. صادرکنندگان اصلی سیم مسی

آلمان با سهم ۱۳.۴ درصدی در صدر صادرکنندگان سیم مسی قرار دارد. پس از آن امارات متحده عربی، کانادا و ایالات متحده از بازیگران اصلی این بازار هستند.

۱۴. رهبری آمریکا در صادرات ضایعات و قراضه مس

در سال ۲۰۲۳، ایالات متحده آمریکا با سهم ۱۴.۵ درصدی، عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده ضایعات و قراضه مس را به خود اختصاص داد؛ موضوعی که بر نقش بازیافت در چرخه عرضه جهانی تاکید می‌گذارد.

۱۵. توزیع ذخایر جهانی مس

شیلی، استرالیا و پرو مجموعاً حدود ۴۰٪ از ذخایر شناسایی شده جهانی مس را در اختیار دارند. جمهوری دموکراتیک کنگو و روسیه نیز در مجموع ۱۶٪ دیگر از ذخایر جهانی را به خود اختصاص داده‌اند.

۱۶. تفاوت قابل توجه در عیار سنگ معدنی

عیار سنگ مس در معادن جمهوری دموکراتیک کنگو بیش از ۳٪ است، در حالی که میانگین جهانی عیار بین ۰.۶ تا ۰.۸٪ برآورد می‌شود. این اختلاف چشمگیر، مزیت نسبی کنگو را از نظر هزینه تولید افزایش می‌دهد.

۱۷. شکاف پیچیدگی صنعتی میان تولیدکنندگان

شاخص پیچیدگی اقتصادی نشان می‌دهد کشورهایمانند زامبیا (۰.۴۸-) و کنگو (۰.۵۵-) در زنجیره ارزش مس موقعیت ضعیفی دارند، در حالی که کشورهای نظیر اندونزی (۲.۰۵+) از منظر قابلیت‌های فناوریانه و صنعتی در جایگاه بالاتری قرار گرفته‌اند.

۱۸. موانع تعرفه‌ای در مسیر ارزش افزوده

تعرفه‌های نسبتاً بالا بر محصولات نیمه‌تمام مسی - مانند ۸٪ در کره جنوبی و ۷.۵٪ در هند - مانعی برای توسعه صنایع پایین‌دستی در کشورهای صادرکننده مواد خام ایجاد کرده و تضعیف‌کننده انگیزه‌های فراآوری داخلی است.

۱۹. فرصت‌های نهفته در خودروهای برقی

افزایش تقاضا برای قطعات مسی در خودروهای برقی می‌تواند فرصت ارزشمندی برای کشورهای در حال توسعه باشد تا با سرمایه‌گذاری در تولید این قطعات، به ارزش افزوده بالاتری در زنجیره مس دست یابند.

۲۰. توصیه راهبردی آنکتاد

کشورها باید از مدل صادرات مواد خام به سمت توسعه فراآوری داخلی، صنایع تبدیلی، بازیافت و ایجاد زنجیره‌های منطقه‌ای حرکت کنند. این مسیر نه تنها موجب افزایش ارزش اقتصادی می‌شود، بلکه پیامدهای مثبت صنعتی، اجتماعی و زیست‌محیطی نیز در پی خواهد داشت.